

Inhoudsopgave:

	Voorwoord
	Inleiding
1.0	Wat is pesten?
1.1	Hoe wordt er gepest?
1.2	De gepeste leerling.
1.3	De pester.
1.4	De meelopers.
2.0	Aanpak in vijf stappen.
2.1	Preventieve maatregelen.
2.2	Het stappenplan na een melding.
Bijlage I	Nationaal Onderwijsprotocol tegen het pesten.
Bijlage II	Leidraad gespreksvoering met een leerling, die gepest wordt.
Bijlage III	Leidraad gespreksvoering met een leerling, die pest.

Voorwoord:

Het pestprotocol (Bijlage I) vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat, waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
2. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: docenten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
3. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
4. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

Inleiding:

Alle leerlingen horen zich in hun schoolperiode veilig te voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door afspraken te maken, kunnen leerlingen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op dit protocol. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle leerlingen in de gelegenheid om met plezier naar school te gaan.

Pesten komt helaas op ieder school voor, ook bij ons. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en op onze school serieus aanpakken. Bij de leerlingbegeleiding is over dit onderwerp meer informatie te vinden. Te denken valt aan: mentorlessen, groepsgesprekken, gesprekstechnieken, ed.

1.0 Wat is pesten?

We spreken van pesten als dezelfde persoon regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat, waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen en docenten slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten omstanders niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. Dat is ook de reden van dit omgangsprotocol.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor mentoren betekent dit dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

1.1 Hoe wordt er gepest?

Tussen plagerij en pesten loopt een vage grens, die voor ieder persoonlijk verschillend is. Iedereen is gerechtigd zelf aan te geven wat hij als acceptabel beschouwt.

- Pesten met woorden:

Vernederen, belachelijk maken, uitlachen, uitschelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, roddelen.

- Lichamelijk pesten:

Trekken aan kleding, duwen, schoppen, slaan, krabben, aan haren trekken, met iets gooien.

- Pesten door uitsluiting:

Doodzwijgen, negeren, uitsluiten van groepsopdrachten of van feestjes, weglopen, gebaren maken, blokkeren op bijv. Facebook of Instagram.

- Pesten met spullen:

Afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets of ander materiaal beschadigen.

- Pesten door afpersing:

Dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

- Digitaal pesten:

Dreigtweets plaatsen, iemand uit een appgroep gooien, foto's en filmpjes bewerken, wachtwoorden stelen en misbruiken, versturen van scheldberichten of (anonieme) dreigmailtjes, hacken, sexting, haatprofiel aanmaken.

1.2 De gepeste leerling.

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens, afkomst en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Een kind dat gepest wordt, praat er thuis en op school niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- Schaamte;
- Angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt;
- Het probleem lijkt onoplosbaar;
- Het idee dat het niet mag klikken.

1.3 De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig, want het slachtoffer vraagt er in hun ogen immers om, om gepest te worden. Daarnaast hebben pesters vaak ook een positieve blik op het gebruik van geweld.

Pesten kan een aantal oorzaken hebben:

- Een voortdurende strijd om de macht in de klas;
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken;
- Het moeten spelen van een niet-passende rol. Bijv. zich stoerder(moeten) voordoen dan dat de leerling eigenlijk is;
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; iemand is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is;
- Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd;
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau);
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid) of juist een te sterk gevoel voor autonomie;
- Een negatief zelfbeeld, weinig eigenwaarde;
- Een problematische thuissituatie, negatief voorbeeldgedrag van ouders/verzorgers.

1.4 De meelopers

Meelopers zijn omstanders die incidenteel actief of passief meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er gepest wordt. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Het is belangrijk deze leerlingen tot helpers te maken.

2.0 Het vijf-stappen-plan

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat binnen een vestiging en een onderwijsteam het beste kunnen aanpakken. Pesten kan grote gevolgen hebben voor de gepeste (onzekerheid, faalangst, depressie, zelfdoding) en de pester (problemen met sociale relaties, positief tegenover het gebruik van geweld, heeft grotere kans in het criminele circuit terecht te komen).

Campus 013 volgt vijf stappen. Dit houdt in:

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school.

De school zorgt dat de medewerkers voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten. De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is, waardoor een klimaat ontstaat, waarin pesten bespreekbaar gemaakt kan worden. Alle medewerkers van de school vervullen een voorbeeldfunctie bij het signaleren en tegengaan van pestgedrag.

2. Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt.

Het probleem wordt serieus genomen. In eerste instantie wordt uitgezocht wat precies gebeurd is en daarna wordt overlegd over mogelijke oplossingen. Het aanbieden van hulp door de mentor en/ of de leerlingbegeleiders. Inschakelen van schoolmaatschappelijk werker of vertrouwenspersoon is ook mogelijk. Bewaren van bewijzen (bijvoorbeeld print-screens).

3. Het bieden van steun en duidelijkheid aan de pester.

Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester. Om daarna de achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen. Wijzen op het gebrek aan sociaal inlevingsvermogen, dat zichtbaar wordt in het gedrag. Het aanbieden van hulp (desnoods verplicht) door de mentor, de leerlingbegeleiders. Inschakelen van schoolmaatschappelijk werker of vertrouwenspersoon is ook mogelijk.

4. Het betrekken van de middengroep bij het pesten

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen en die van de school hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.

5. Het bieden van steun aan de ouders

Ouders, die zich zorgen maken over pesten, worden serieus genomen. De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. Daarna worden adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind gegeven. De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De ouders van leerlingen, die gepest worden, kunnen moeite hebben, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter, een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettiger en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een (sociale vaardigheids-/ weerbaarheids-) training aan bijdragen of andere hulp (psycholoog, agressieregressietherapie of opvoedondersteuning).

2.1 Preventieve maatregelen.

1. Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden.
2. In de leerjaren 1 t/m 3 wordt aandacht besteed aan pesten tijdens meerdere mentorlessen/lessen (verschillende methodes worden daarbij gebruikt). De leerlingen ondertekenen en/of bespreken aan het eind van deze les(sen) een aantal samen gemaakte afspraken.
3. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
4. De mentor, docent meldt het pesten altijd bij de leerlingbegeleiders.

2.2 Het stappenplan na een melding

A. De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
2. De mentor neemt indien nodig contact op met de ouders van de pester en de gepeste.
3. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
4. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
5. Indien het probleem escaleert en/of niet het gewenste resultaat is bereikt, meldt de mentor het gedrag aan de leerlingbegeleider van de leerling(en).
6. Indien het probleem escaleert (zie 5) worden de ouders/verzorgers (wederom) op de hoogte gesteld en zo nodig betrokken bij het vinden van een oplossing.

B. De leerlingbegeleider

1. De leerlingbegeleider kan in onderling overleg, de rol van de mentor overnemen bij escalatie van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. De leerlingbegeleider heeft, indien nodig, een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden
3. In het contact met de pester is het doel driedig, namelijk:
  - confronteren (zie bijlage III);
  - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen;
  - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
4. In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij/zij bepaalde signalen uitzendt, waardoor hij een gemakkelijker doelwit vormt voor pesters.
5. De leerlingbegeleider adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door bijv. het SMW.
6. De leerlingbegeleider stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
7. De leerlingbegeleider bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
8. De leerlingbegeleider koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.
9. De situatie wordt, indien nodig, besproken in het intern zorgoverleg.

C. Schorsing

Wanneer de confrontatie en de gesprekken en de hulp van het ZAT (zorg-adviesteam) geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een schorsing van een dag. Tijdens deze schorsing moeten opdrachten gemaakt worden die met het pesten te maken hebben. Als ook daarna geen verbetering geconstateerd wordt, krijgt de pestende leerling een langere schorsing, dit in overleg met de directie van school.

D. Verwijdering van de school

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen blijft volharden in het ongewenste pestgedrag en geen perspectieven meer liggen tot verandering, dan kan de school op een gegeven moment geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. De school rest dan niets anders dan verwijdering. In overleg met andere onderwijsinstellingen/ plustrajecten wordt gekeken naar een andere plek.

NATIONAAL ONDERWIJSPROTOCOL TEGEN PESTEN

Het Nationaal onderwijsprotocol tegen pesten beoogt via samenwerking het probleem van het pestgedrag bij kinderen aan te pakken en daarmee het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van kinderen daadwerkelijk te verbeteren.

De ondertekenaars van dit protocol verklaren het volgende:

1. Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Uit onderzoek blijkt dat één op de vier kinderen (330.000) in het basisonderwijs en één op de zestien leerlingen (55.000) in het voortgezet onderwijs slachtoffer zijn van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen, zowel voor de slachtoffers als voor de pesters. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van jongeren, in het bijzonder door de ouders en door de leerkrachten.
2. Het management dient, om een passend en afdoend antwoord te vinden op het probleem pesten, uit te gaan van een zo goed mogelijke samenwerking tussen ouders, medewerkers van de school en leerlingen, gebaseerd op afgesproken beleid dat gericht is op deze samenwerking.
3. Alle betrokkenen bij de school (management, medewerkers, leerlingen, ouders) wensen een samenwerking, zoals bedoeld onder 2, ook daadwerkelijk aan te gaan, te stimuleren en levend te houden.
4. De ondertekenaars van dit protocol verbinden zich daarom het volgende te doen:
  - Een aanpak via en het werken volgens 'het vijf-stappenplan':
  - Het bewust maken en bewust houden van de leerlingen van het bestaan en de zwaarte van het probleem;
  - Een gerichte voorlichting aan alle ouders van de school;
  - Het aanleggen van - voor iedere persoon aan de school verbonden - toegankelijke, goede informatie over het probleem pesten, met als speciaal aandachtspunt informatie voor de leerlingen;
  - Het beschikbaar stellen van geld waarmee wordt bekostigd: de scholing van personeelsleden, lesmaterialen, lezingen en andere activiteiten voor ouders en voor de aanschaf van boeken en andere informatie;
  - Samenwerking te zoeken en afspraken te maken met andere scholen in de buurt over de aanpak van het pesten;
  - Het delen van de opgedane ervaringen met andere scholen.
5. De ondertekenaars verklaren zich in principe bereid tot deelname aan een tussentijdse evaluatie door de school binnen drie jaar.

Naam en plaats van de school:

Tilburg Campus 013

Getekend namens de school:

Directeur dhr. H. Snijder

LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET DE GEPESTE LEERLING

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- * Hoe word je gepest?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren, die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?
- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:
  - Hoe communiceert de leerling met anderen?
  - Welke lichaamstaal speelt een rol?
  - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
  - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

LEIDRAAD VOOR EEN GESPREK MET EEN LEERLING DIE PEST

Alvorens er een gesprek met de pester wordt gehouden heeft degene die het gesprek aangaat zich er van overtuigd dat degene met wie het gesprek plaatsvindt inderdaad schuldig is aan het gemelde gedrag.

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan;
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen;
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde.

Confronteren is:

- Probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent! Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren;
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is;
- Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen;
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Bied zo nodig hulp aan van de counselor (op vrijwillige basis)

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).